

PROTOKOLL NR 1

Projekt: 2024_0064 Eesti-Läti neljanda elektriühenduse riigi eriplaneering

Teema: Juhtrühmakoosolek

Kuupäev: 29.05.2024, 12.00-13.00

Asukoht: MS Teams

Protokollija: Evelin Kuusik

Marju Kaivapalu – Regionaal- ja Põllumajandusministeerium (REM)

Kadi-Kaisa Kaljuveer – Regionaal- ja Põllumajandusministeerium

Heddy Klasen – Regionaal- ja Põllumajandusministeerium

Merlin Rosenberg – Regionaal- ja Põllumajandusministeerium

Priit Heinla – Elering AS

Pavel Solovjov – Elering AS

Viktoria Muske-Vidjajev – Elering AS

Margit Tennokene – Kliimaministeerium

Regina Hermandi – Kliimaministeerium

Ülle Luks – Kliimaministeerium

Nikon Vidjajev – Kliimaministeerium

Karl Lember – Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium

Irma Pakkonen – Keskkonnaamet

Märt Öövel – Keskkonnaamet

Veljo Volke – Eesti Keskkonnaühenduste Koda

Reet Roosalu – Maa-amet

Kristin Ajdla – Terviseamet

Natalja Šubina – Terviseame

Merilin Kraun - Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet

Marili Roio – Muinsuskaitseamet

Silja Möllits – Muinsuskaitseamet

Tiit Harjak – Transpordiamet

Andres Käosoo – Politsei- ja Piirivalveamet

Priit Alekask – Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus

Tiit Kaasik – Eesti Geoloogiateenistus

Kalle Toomet – Eesti Linnade ja Valdade Liit

Triin Koorits – Skepast&Puhkim OÜ (SKPK)

Evelin Kuusik – Skepast&Puhkim OÜ

Järgmine koosolek: juhtrühmakoosolek **august 2024****Päevakava:**

- 1) Koosoleku avamine ja tutvusring
- 2) REP tutvustus
- 3) Edasine protsess-ajakava
- 4) Metoodika
- 5) Küsimused ja arutelu

Marju Kaivapalu REM-ist tegi sissejuhatuse ja tutvustas Eesti-Läti neljanda elektriühenduse riigieriplaneeringu (edaspidi REP) eesmäärke. Loodav täiendav (neljas) elektriühendus Lätiga parendab Eesti elektri varustuskindlust ning seejuures panustatakse riiklike kliimaeesmärkide saavutamisse.

Priit Heinla Eleringist tutvustas üldiselt, mis kavas on. Kliimaeesmärkide saavutamiseks on oluline kogu võrgu põhimõtteline muutus, st uues loodavas energiasüsteemis peab olema võimekus toota ja tarbida suuri energiakoguseid ükskõik millises võrgu punktis. Ei vaadelda mitte ainult Eestit, vaid oluline on, et ka Baltimaad oleks Põhjamaadega paremini ühendatud. Eleringi pikemajaline strateegiline eesmärk on luua veel ühendusi. Neljas ühendus üle Saarema võimaldab tuua võimalike tarbijaid või tootjaid lääne poolt juurde. Soov oleks rajada Paide ja Lihula vahele üks 330 kV õhuliin ja Lihulast edasi üle Saaremaa kaks 330 kV õhuliini.

Nikon Vidjajev: Kuidas see liin üleüldiselt varustuskindlust mõjutab?

Priit Heinla: Rajades 330 kV võrgu Saaremaale, saame teha olemasolevasse ja laienevasse 110 kV võrku täiendavaid ühendusi. Kui täna on toide ühelt poolt, siis tulevikus oleks see kahelt poolt. Samuti üleüldine võimaluste loomine, mis annab võimaluse Saaremaal tarbida ja toota oluliselt rohkem. Selle liini rajamise järgselt enam suuri arenguid suurte liinide puhul vaja ei ole.

Marju selgitas kogu projekti ajakava, mille kohaselt REP peaks valmis olema aastal 2026. Järvakandist Paideni on vajalik leida täiesti uus liinikoridor.

Priit täiendas, et Eleringil läheb ca 7 aastat peale seda, kui REP on kehtestatud. Sellest 3 aastat tehakse projekt ja sõlmitakse eraisikutega IKÕ lepingud. Peale seda viiakse läbi ehitushanked ja ehitus.

Marju jätkas REP koostamise protsessi ülevaatega. Käesoleva aasta lõpuks peaks valmima lähteseisukohad (edaspidi LS) ja mõjude hindamise programm ning järgmisel aastal tuleb läbi viia asukohavalik, mõjude hindamine ja kõik vajalikud uuringud, et REP saaks 2026 kehtestatud. Augustis võiks olla LS seal maal, et saaks neid järgmisel juhtrühma koosolekul tutvustada. Esialgse hinnangu kohaselt november 2024 võiks LS ja KSH programm valmis olla.

Triin Koorits SKPK-st tutvustas meeskonda, kokku on kaasatud 38 erinevat eksperti. Samuti andis ülevaate meetodikast ja trassivaliku põhimõtetest, mille eeskujuks on Liivi lahe elektriühenduse projektis kokku lepitud meetodika. Aluskriteeriumid on väga sarnased varasemate elektriühenduste projektidega.

Kalle Toomet: Ettepanek kogukondade ja kohalike omavalitsustega (edaspidi KOV) läbirääkimised pidada juulikuu asemel juuni lõpus või augustis. Mereala osas küsimus, et millest tulenevalt on trassikoridori laius meres 532 m ning kas merealas on üks või kaks liini?

Triin: Lähtume Eleringi poolt esitatud hoonestusloa taotlustest.

Priit: Maismaakaablitel on kaitsevööndiks 1 m kaablikimbust mõlemale poole. Meres on laius tingitud kaitsevööndist endast, mis laevatatavates veekogudes on 100 m. Kui kaablid ühes pundis, võib mõni alus need katki teha. Suuremate vahedega püütakse vähendada seda riski. See on energiatulgeolekust tulnud rahvusvaheline standard. 532 m tuleb kuni kolmest kaablist, mille koridor on 400 m + nihutamise ruum 33% ulatuses.

Märt Öövel: Kas Muhumaal on põhimõtteline otsus tehtud, et üle Muhumaa tullakse õhuliinidega või merekaablitega Muhust lõunast? Kas KSH tööühma on kaasatud kalastiku ekspert?

Priit: Muhumaal ei ole õhuliini ette näinud ja REP eelsete analüüside kohaselt ei ole vahet, kas Saaremaa ja mandri vahel minna kaablitega üle Muhu või merekaablitega Muhumaa alt.

Marju: Hankes oli eksperte nõutud 33 ning seal eraldi kalastiku eksperti välja polnud toodud.

Triin: Konsultant on juba mõningate ekspertide vajadust pakkumuses täiendavalt ette näinud. Eraldiseisvalt kalastiku eksperti pakkumuses tõesti välja ei toodud, kuna see polnud nõutud, kuid meeskonnas on KSH ekspert kalastiku eksperti kaasamise vajaduse tõstatanud. Merepõhja elustiku ja elupaikade ekspordina on hetkel meeskonda kaasatud Georg Martin.

Märt: Miks on kaasamiseks olemasolevatest liinidest arvestatud 1 km?

Marju: 1 km sai võetud seetõttu, et paika panna puudutatud isikud ja neid teavitada ning ka seetõttu, et vältida kogu planeeringualas teavitamist, sh oleks siis pidanud teavitama tervet Saaremaad. Ka KOV-ide tagasiside oli eelistada olemasolevat trassikoridori.

Triin: Ilmselt olemasoleva liini juurde mingi alternatiiv tuleb, kui ei ole aluskriteeriumitest tulenevalt välistavat olukorda. Samas ei saa ka ainult seda vaadata, tuleb leida alternatiive väljaspool koridori, sest võibolla on uus koridor parem kui olemasolev. Täiendavat teavitustööd teeme selle järgi, kuidas koridoride alternatiivid tekivad.

Kalle: Mitu kaablit või õhuliini hakatakse kavandama? Kas 2029 eesmärk liiniga valmis jõuda ei ole liiga pikk perspektiiv, kas kiiremini ei saa?

Priit: Maismaal Paide-Lihula vahel üks õhuliin, Lihulast edasi kaks õhuliini, mis on eraldi mastidel. Ajagraafikut lühemaks võtta on keeruline, seda esiteks avalikust planeerimisprotsessist. See on realistlik ajakava ja lähtub Eleringi varasemast kogemusest. See projekt vaatab mh kaugemale kui 2030 kliimaeesmärgid.

Marju: Selle planeeringuga oleme võtnud suure ambitsiooni, et selle ajaga jõuda planeeringu kehtestamiseni.

Priit: Kaablite ja õhuliinide arvud ei klapi omavahel, sest meres on teised pingastmed. Võivad olla 330 ja 220 kV vahel.

Marju: Hoonestuslubade taotlused on maa-ameti rakenduses nähtavad ja need on merekaablite võimalikud alternatiivid, milledest valitakse üks välja.

Kalle: Küsimus Triinule, kas on meres ette näha pingelist kohta, kus üks või teine valikutest ei mahu ära?

Triin: Ma ei arva, et nõ mahtuvusega tekib probleeme. Meres nii tohutult ristuvaid huve ei ole, et mingit lahendust leida pole võimalik. Pigem on keeruline küsimus, mida Saaremaa kogukonnad ütlevad, sest sellist liini täna Saaremaal ei ole ja see on suur muutus ruumis. Mul on ministriumitele vastu küsimus, et mis on saanud eksperimetaalsest uuringust, et tuvastada müra ja kaablite mõju kalastikule? Mereplaneeringu elluviimise kavas oli see sees ja annaks praegusele tööle head sisendit.

Märt: Mulle teadaolevalt mürauuringut tehakse, kuid kaablite kohta ei tea.

Veljo Volke: Kas enne planeeringuala määramist kaaluti ka alternatiivi kaabel Sikassaarest mereäärde ja sealt edasi kaabel Lätti. Jääks ära tundliku Lääne-Saaremaa ja Sõrve läbimine.

Priit: Soov on teha tulevikukindlat investeeringut, mille aluseelduseks on, et see alajaam peaks asetsema võimalikult Lääne-Saaremaal, kust kaablid lähevad Lätti, meretuuleparkidest tulevad kaablid ja tulevikuühenduste võimalusi saab kaaluda Rootsi või Saksamaale. Sikassaare AJ on niikuinii väga väike ja seetõttu pole seda vaadatud kui sõlmpunkti. Sõlmpunkti jaoks on vaja vaadata uut alajaama.

Irma Pakkonen: Millal midagi võiks täpsemalt Keskkonnaameti suunal koostööd tulla ja millal on teada uuringute vajadused?

Triin: Info kiire kokkupanek on väga suur väljakutse. Kogu ala ja mahtu arvestades tundub, et ametkondadega koostöö jääb juuli lõpu poole.

Marju: Kui on vaja jooksvalt infot, siis seda saame läbi rääkida. Uuringute vajaduste ülevaate saame anda pigem augustis, kus juhtrühma koosolek ja materjalid koos. Kriteeriumite osas saame enne koostööd teha. Eelmise projektiga seoses ametkondadega koostöö oli hea ja leiti ka suvel aega inimeste puhkusi arvestades. Võibolla on aegade leidmiseks vaja rohkem koostööd teha, panna võimalikult varakult paika, mida ametkondadelt oodatakse ja siis võetakse eraldi ühendust.

Protokollis lisad:

1. Salvestis
2. Ettekanne